

Brukskonst och följerätt - allt du behöver veta för en laglig försäljning

Hej!

Denna lathund har vi tagit fram speciellt för dig som jobbar inom konsthandeln eller på auktionshus.

Vi hoppas att den ska göra det enklare för dig att veta vilka föremål som omfattas av följerrätt och vilka som inte gör det.

I denna lathund har vi utformat allmänt hållna riktlinjer som är tänkta att användas vid prövning av om följerrätt ska utgå för olika typer av brukskonstföremål:

- Glas
- Keramik
- Möbler
- Textilier och
- Ädelmetaller

Har du frågor är du alltid välkommen att höra av dig till mig!

Martina Gajewski

Head of Resale Right, Bildupphovsrätt
martina.gajewski@bildupphovsratt.se
08-545 533 92

Så säger lagen:

"Om ett exemplar av ett originalkonstverk som har överlåtits säljs vidare inom upphovsrättens giltighetstid har upphovspersonen rätt till ersättning (följerätt) om någon som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden är säljare, förmedlare eller köpare vid försäljningen.

Med originalkonstverk avses konstverk som har utförts av konstnären själv, eller exemplar av konstverk som har framställts i ett begränsat antal av konstnären själv eller med hans eller hennes tillstånd."

26 n § Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Bildupphovsrätt är en upphovsrättsorganisation med runt 150 000 anslutna bildskapare över hela världen. Vi fördelar upphovsrättsersättning till bildskapare på ett enkelt sätt och hjälper bildanvändare att göra rätt. Bildupphovsrätt verkar aktivt för en positiv syn på upphovsrätten.

Frågor och svar

Vem får ta emot ersättning från följerätt?

Bildupphovsrätt samlar in och betalar ut följerättsersättning till både svenska och utländska konstnärer, oavsett om de är medlemmar i Bildupphovsrätt eller ej. Upphovspersonen måste vara medborgare eller stadigvarande boende i ett EU/EES-land eller ett land med följerätt i sin lagstiftning.

Hur redovisar jag följerätt vid en försäljning?

Alla som är yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden som säljare förmedlare eller köpare är enligt lagen skyldiga att redovisa ersättningsgrundande försäljningar till Bildupphovsrätt. Detta kan ske på olika sätt. Du kan till exempel välja att använda en redovisningsblankett för följerätt eller helt enkelt skicka in en fil med uppgifterna. Välkommen att höra av dig till oss för att komma överens om en lämplig redovisningsmetod som passar din verksamhet!

GENERERELLA REGLER FÖR FÖLJERÄTT:

1.

Föremålet ska vara ett originalkonstverk som vidareförsäljs/förmedlas av någon som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden.

2.

Vidareförsäljningen ska äga rum inom upphovsrättens giltighetstid. Upphovsrätten till ett verk varar i sjuttio år efter upphovspersonens dödsår. På Bildupphovsrätts hemsida finns en lista på vilka år som gäller i nuläget.

3.

Upphovspersonen ska vara ifrån (medborgare, eller stadigvarande vistas i) ett EU/EES-land eller ett land med en motsvarande lagstiftning. Reglerna finns i den internationella upphovsrättsförordningen. För komplett lista med länder, se Bildupphovsrätts hemsida.

4.

Det klubbade priset (i konst- och antikhandel gäller försäljningspriset till kund exklusive moms) ska vara över $1/20$ av prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken (2 kap. 6 och 7 §§). Aktuellt minimibelopp finns på Bildupphovsrätts hemsida.

Grundkriteriet vid bedömningen om följrerätt ska utgå för brukskonst är att föremålet utförts i ett begränsat antal av konstnären själv eller med dennes tillstånd.

Exemplaren ska som huvudregel vara numrerade, signerade eller på något sätt godkända av konstnären.

Foto: Adobe Stock/Supavadee. Bilden är beskuren

Vad gäller för keramik?

**Utgå ifrån de
fyra generella
punkterna på
sida 4.**

**När det gäller föremål i keramik bör
följerätt utgå för:**

- Föremål tillverkade av upphovspersonen själv
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande
- Signerade föremål
- Numrerade föremål
- Unika föremål, specialbeställningar
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande
- Föremål som i sig inte utlöser följerätt, men som bearbetats på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde, till exempel målats, glaserats eller liknande

Föremål som tillverkats efter det att konstnären lämnat bruket ger inte följerätt. Inte heller om tillverkningen fortsatt efter konstnärens död.

Vad gäller
för glas?

**Utgå ifrån de
fyra generella
punkterna på
sida 4.**

Produktionen på de stora glasbruken spänner över unikat till industriell massproduktion i form av standardsortiment. Eftersom tillverkningen sällan utförs av konstnären själv utan av en hantverkare anställd på bruket, är konstnärens delaktighet i framställningsprocessen, i form av övervakning, godkännande och signering, avgörande.

När det gäller föremål i glas bör följerrätt utgå för:

- Föremål tillverkade av upphovspersonen själv
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande
- Signerade föremål
- Numrerade föremål
- Unika föremål, specialbeställningar
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande
- Föremål som i sig inte utlöser följerrätt, men som bearbetats på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde, till exempel målats graverats eller liknande

Föremål som tillverkats efter det att konstnären lämnat bruket ger inte följerrätt. Inte heller om tillverkningen fortsatt efter konstnärens död.

Vad gäller för möbler?

**Utgå ifrån de
fyra generella
punkterna på
sida 4.**

Möbler som tillverkas på fabrik omfattas mycket sällan av följerrätt, medan möbler som framställs med tidskrävande och komplicerade tillverkningsmetoder som kräver en närvarande upphovsperson omfattas.

Konstnärens delaktighet i framställningsprocessen, i form av övervakning, godkännande och signering är alltså avgörande för om föremålet ska omfattas av följerrätt eller inte.

När det gäller möbler bör följerrätt utgå för:

- Möbler tillverkade av upphovspersonen själv
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande
- Signerade föremål
- Numrerade föremål
- Unika föremål, specialbeställningar
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande
- En serietillverkad möbel som bearbetats på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde, till exempel målats, dekorerats eller liknande

Föremål som tillverkats efter det att konstnären lämnat fabriken ger inte följerrätt. Inte heller om tillverkningen fortsatt efter konstnärens död.

Vad gäller för textilier?

**Utgå ifrån de
fyra generella
punkterna på
sida 4.**

När det gäller textilier bör följerrätt utgå för:

- Textilier tillverkade av upphovspersonen själv. Metervara som handtryckts av konstnären omfattas
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande
- Signerade föremål
- Numrerade föremål
- Unika föremål, specialbeställningar
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande
- En serietillverkad textil som bearbetats på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde

Föremål som tillverkats efter det att konstnären lämnat fabriken/ateljén ger inte följerrätt. Inte heller om tillverkningen fortsatt efter konstnärens död.

Vad gäller för ädelmetaller?

**Utgå ifrån de
fyra generella
punkterna på
sida 4.**

Föremål som är förväxlingsbara med alster skapade av vilken som helst annan upphovsperson, ska inte omfattas. Exempel på detta förekommer främst hos vissa typer av klassiska föremål som vigselringar, karmoséringar, enstensringar och andra liknande traditionella former såsom bägare, skålar, vaser och så vidare.

Om ett föremål däremot har ett unikt utförande som är förknippat med upphovspersonen, ska objektet omfattas. Utformningen ska avvika från traditionen och göra föremålet särskiljbart för just den upphovspersonen och inte vara självklart förväxlingsbart mot någon annan upphovspersons alster. Ett enkelt föremål kan vara personligt utformat på ett sätt som är typiskt för upphovspersonen. Den hantverksmässiga insatsen är därför inte grund för bedömning.

När det gäller föremål i ädelmetall bör följerrätt utgå för:

- Föremål tillverkade av upphovspersonen själv
- Föremål gjorda i begränsad upplaga under upphovspersonens övervakning, eller med upphovspersonens godkännande
- Signerade föremål (I branschen förekommer ofta begreppen stämplad respektive signerad. Om ett föremål är signerat omfattas det av följerrätt)
- Numrerade föremål
- Unika föremål, specialbeställningar
- Prototyper, gesällarbeten eller liknande
- Föremål som är bearbetat på ett sätt där upphovspersonen tillfört ett konstnärligt värde utöver ett traditionellt uttryck

Objekt som är föremål för fortsatt tillverkning efter upphovspersonens död ska inte omfattas. Föremål som kan antas ha producerats i en större upplaga omfattas inte.

Omfattas föremålet av följerätt?

Ofta är det lätt att avgöra om ett föremål omfattas av följerätt eller inte, men ibland kan en mer omfattande prövning behöva göras. Det gäller i framför allt när det handlar om brukskonstföremål.

I denna lathund har vi utformat allmänt hållna riktlinjer som är tänkta att användas vid prövning av huruvida följerätt ska utgå för olika typer av brukskonstföremål:

- Glas
- Keramik
- Möbler
- Textilier
- Ädelmetaller